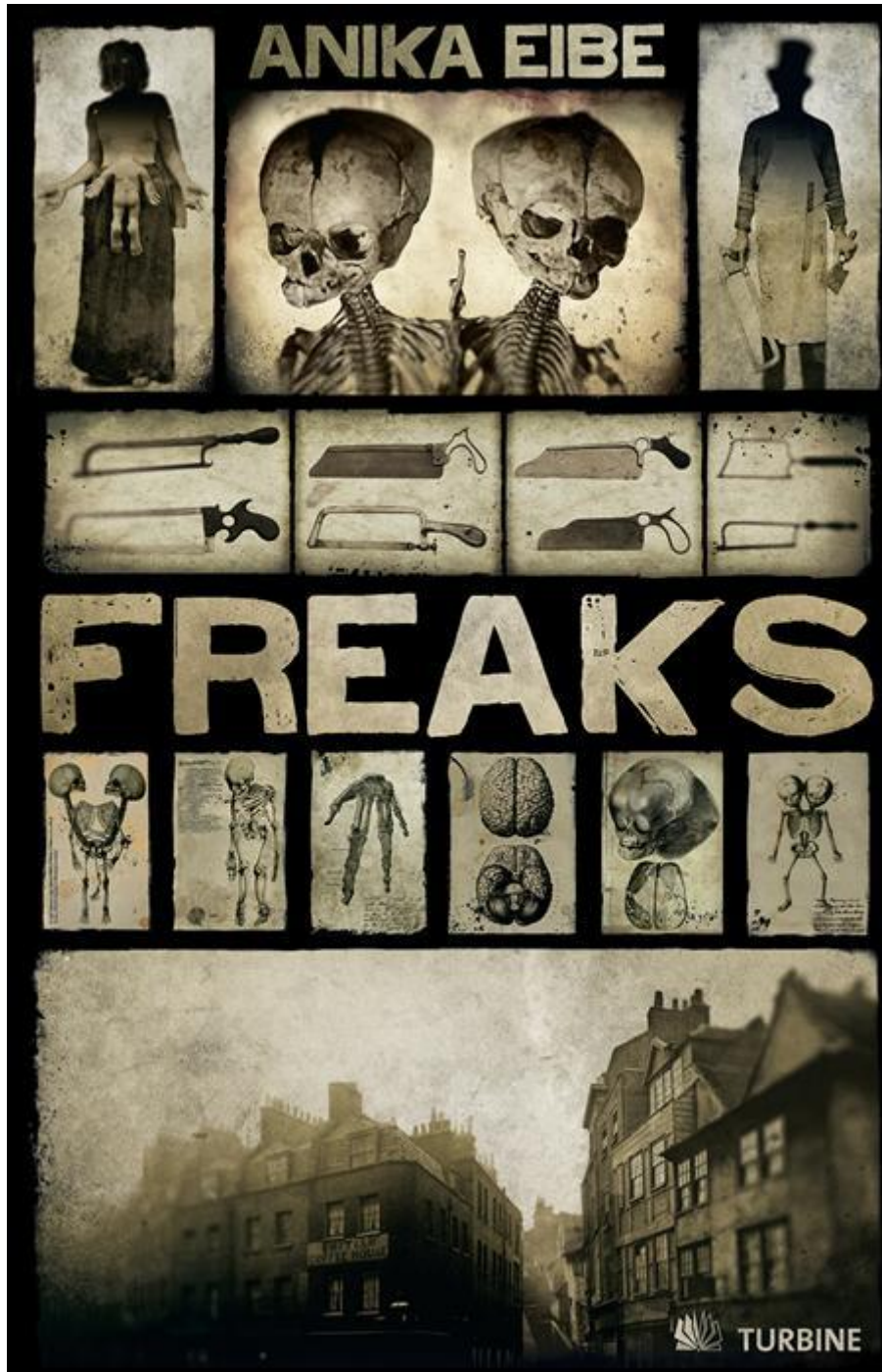

HELENE TH. SVOLGART-2.Q

DANSK - FREAKS

ALICE KNUDSEN

01/12-2014

GRINDSTED GYMNASIUM & HF

Indholdsfortegnelse

Abstract	4
Indledning	5
Definition på genren.....	5
Analyse af Freaks	6
Resume	6
Sprogligt.....	6
Tid, sted og miljø	6
Karaktererne	9
Relevans på tværs af tid	11
Perspektivering til anden roman.....	12
Diskussion med forfatterinden	13
Delkonklusion	17
Konklusion	17
Litteraturliste	18
Billagsliste.....	19
Bilag 1	20
Bilag 2	24
Bilag 3	25

Abstract

This paper examines the living conditions of people born with severe birth defects in 18th century England. This is done on the basis of a novel in the historical fiction genre by Anika Eibe, titled *Freaks*. Here, she delves into several characters – both the unfortunately deformed, the people making a living off of them, the ones selling them, and, sadly the medical establishment where not all doctors view their Hippocratic Oath as being the most important to abide by. By probing into the characterizations, the environment, the time in which the story unfolds, and the harsh conditions the characters have to survive under, one gains the ability to see the human facet in a new light. Analyzing a work of fiction will always bring about a way of understanding one's immediate world as certain human elements never change so radically that they are not easy to spot when looked for. If they were, a fictional work set in historical settings would not allow us insight into our current world or ourselves as individuals.

Indledning

Det groteske, det aparte og det anormale har altid vagt underen og nysgerrighed hos mennesket. Gysergenrens popularitet beviser vel dette bedre end noget andet. At finde disse egenskaber i en historisk roman bringer dog groteskhederne det tættere på, og den rislende fornemmelse af et godt gys bliver ved nærheden og virkelighedens fakta i en historisk roman ledsaget af kvalme, gru og sørgmodigheden over, at sådan var verden virkelig. Man trøster sig med, at det var længe siden ...^[1] eller er problemstillingerne relevante i nutiden? Dette vil jeg se på ud fra romanen Freaks af Anika Eibe.^[2]

Definition på genren

Bogen Freaks af Anika Eibe er i genren 'historisk fiktion', som ikke er en betegnelse, der er brugt meget i Danmark, mest i England. Denne påstand bevises hurtigt ved at lave en dansk søgning på internettet, da man her i stedet finder overskriften: Faktion. Denne genre beskriver, at man tager virkelige begivenheder og belyser dem igennem fiktion i form af en "historisk roman".

Argumentet for genren lyder på, at den gør det muligt for læser at indleve sig i fortidens livsbetingelser, som faglitteraturen har vanskeligere ved levendegøre tilstrækkeligt. Argument imod faktionsgenren er, at en fusion af virkelige personer og fiktive figurer skaber falske billeder af den beskrevne "virkelighed"^[3].

Faktion er ud fra den danske beskrivelse ovenfor alt for snæver at benytte om Freaks, hvorfor undergenren 'historisk fiktion' benyttes om nærværende roman. Genren tillader nemlig modsat faktion fiktive karakterer i et fiktivt, omend historisk inspireret, miljø at belyse både en samtid, men også menneskelige aspekter, som er tidsløse nok til, at rammerne (tidsperioden) bliver en del af formidlingsværktøjet. Anika Eibe benytter undergenren historisk fiktion i den forstand, at både karakterer og elementer af miljøet er fiktive, men historisk set ikke usandsynlige. Visse navne samt steder er lånte fra virkeligheden og samtiden og derefter bearbejdet under den kunstneriske frihed.

¹ Indledning til offentliggjort anmeldelse af Freaks af undertegnede

² Anika Eibe, 2014, Freaks, Forlaget Turbine

³ Faktion er en genre der blander fagteksten og skønlitteraturen

Analyse af Freaks

Resume

Freaks handler om et omrejsende cirkus, som til tider får nye freaks ind. Jack ”krabbedrengen” og Viola med en parasitisk tvilling bliver i begyndelsen af bogen solgt til cirkusdirektøren Geovanni. Direktøren arver et nedlagt teater i London af sin far, og hele cirkuset bosætter sig i den store, gamle bygning, renoverer den og laver forestillinger, hvor de fremviser deres deformiteter på fantasifulde måder.

Kort fra teatret ligger Sankt Bartholomew – medicinstudiernes hospital – og her arbejder den skruppelløse og yderst drevne overlæge John Cavendish, som har en fascination, grænsende det morbide, for vandskabninger. Da dørene går op for forestillingerne, finder man ham på første række til næsten hver forestilling, og han er bestemt ikke en, som vil teatrets freaks det bedste! Uden omtanke går han efter at få fingre i et af disse ”pragteksemplarer”.

Den unge lægestuderende William bliver udpeget som værdig afløser af den assistent, som Cavendish har drevet til selvmord, og han bistår den brutale Cavendish i uetiske operationer af kidnappede freaks, mens han slås mod sin angst for Cavendish magt og trangen til at gøre det rette.

Sprogligt

Da romanen sættes i en tid, hvor sproget og folks omgangstone uden tvivl var meget anderledes, er Freaks dog skrevet i et mere nutidigt sprog, der tillader læserne at fokusere på handlingen og karakterernes udvikling uden at skulle bruge energi på at researche eller gætte sig til samtidige fraser og betegnelser. Dette i sig selv er en af de fiktive historiske genres fordele, og en som kan tillade fortiden at træde helt tæt på os i nutiden – eller skulle man sige, at den valgte sproglige form tillader os at træde tilbage i tiden og genopleve den troværdigt? Sprogligt er romanen dog tiden tro hvad angår benævnelser for tidens genstande så som en sixpence, kravat og hoser.

Tid, sted og miljø

Via sin indgående forståelse for tidsperioden graver Eibe dybt ned i 1800 tallets England og London, som ofte benyttes i gysergenren for sin gru og umenneskeligheder. Jack the Ripper havde som bekendt sin storhedstid omkring denne tidsperiode.

I nærværende roman følger vi et freak-show, eller cirkus, som alt fra den skæggede dame, albinoen,

med det fantasifulde navn Whitey, kæmperne, dværge, sabelslugere, ildspyer og andre afarter rejser med og tjente til dagen og vejen ved at optræde og vise deres deformiteter frem. For de fleste godtfolk var disse skabninger noget, de aldrig før havde set og måske endda aldrig hørt om eksistensen af før. Tiden i romanen skildrer, hvordan religion havde et helt andet indtryk på mennesket, og der opstod mange situationer, hvor hadefulde bemærkninger om Guds had til individet var grund til misdannelserne. Eller teorier om, at moderen må have været en dårlig kvinde, når Gud straffer med modbydeligheder af denne dimension. Endda folk, som vitterligt var af den overbevisning, at de var djævleyngel:

””Du!”

Jack ville træde et skridt tilbage, men dragkisten bremsede retræten.

Præsten kom nærmere scenekanten.

”Du er djævelens yngel! Din mor har bolet med Satan, siden hun kunne få en vandskabning som dig! Vig bort!” råbte han og holdt et krucifiks op mod Jack.”^[4]

””Du må hellere se at komme væk, inden hun vender tilbage med en betjent. Eller endnu værre ... en præst. Du ligner ikke en, der kan tåle vievand.””^[5]

At følge karavanen igennem småbyer til markedspladser og tværs over det engelske landskab sætter os tydeligt i en tid, hvor alt gik langsommere, og hvor information ikke var lige ved fingerspidserne. Folks reaktion, som henvist til ovenfor, beviser vel nogenlunde devisen at ”ignorance avler had”.

Samtidens syn på børns plads som en del af arbejdsstyrken i hjemmet, kvindens plads, drengebørns værdi for en familie, ejendomsrettighederne over børn, menneskerettigheder samt dyder og etik skildres både fra den ene og den anden synsvinkel og understreger karakterernes syn på sig selv:

””[...] Forstår De ... dette er et cirkus. Eller rettere et teater. Vi fremviser ekstraordinære ting her, og De,” han nikkede mod Violets far, ”er, ifølge Deres fader, åbenbart i besiddelse af en egenart. For

⁴ Et eksempel fra Freaks side 74

⁵ Et eksempel fra Freaks side 127

at vi kan indgå et samarbejde, er jeg naturligvis nødt til at se den.”

”Det er ikke en den, og de er en mand! Jeg klæder mig ikke af foran en mand!” sagde hun.

”Jamen kæreste pige ... har Deres far slet ikke fortalt, hvad dette går ud på? Så forstår jeg bedre Deres modvilje. De, min pige, er fremover forpligtet til at klæde Dem af i fuld offentlighed. På en scene. Og det netop for at fremvise det De måtte skjule under den store kappe. Det er det, handlen i sin enkelthed går ud på. Er det et problem?” ”⁶

Cirkus kunne i denne tidsperiode være enten en redning eller et helvede. Fattigdom eller skam over deformiteterne tvang forældre til at sælge deres børn til cirkus, mens andre tjente på at holde disse *freaks* som slaver og udstille dem. Nogle cirkusdirektører hadede de mennesker, de ellers tjente på, mens andre levede med dem i en mere familiær omgangsform.

””Hvor længe har du været her? Altså i cirkus?” dristede Jack sig til at spørge, da lydene fra hestenes hove og de knirkende vognhjul havde varet længe nok.

”Jeg?” Whitey sukkede. ”Jeg stak af fra børnehjemmet, da jeg var seks, og siden da har jeg været lidt omkring. Nogle gange i cirkus, andre gange har jeg ... lavet andre ting,” sagde han. “[...] og efter noget tid løb jeg i armene på en mand, der solgte mig til cirkus.”

”Giovanni?”

”Nej, så bestemt ikke. En gammel led karl, der hadede os vandskabninger lige så meget som publikum. Intet fik vi at spise eller drikke, og vi sov i de usleste vogne. Vi kunne bo helt op til otte mennesker i vogne som disse,” sagde han og bankede på trævæggen bag sig. ”Der var forestillinger hver dag, og han lod folk slå og sparke os.””^{7]}

⁶ Et eksempel fra *Freaks* side 116

⁷ Et eksempel fra *Freaks* side 65

Karaktererne

Romanen har et overskueligt persongalleri, hvoraf en håndfuld følges igennem synsvinkler, og disse giver i samspil med hinanden et helstøbt billede af tiden og de problematikker, bogen tager op, mens de belyser samfundets holdninger både fra pøblens, overklassens, de udstødte og kirkens side.

Jack ”krabbedreng” er født med en misdannelse af sine hænder og fødder, som gør, at disse ligner krabbekløer. Derudover er hans hud i blandt andet ansigt og på arme skællede, og dette giver ham et umenneskeligt udtryk. Men hans øjne er dybe og blå. Hans far og bror har misrøgtet og hånet ham hele hans liv, og da cirkus kommer til byen, sælger faderen ham til dette. Jacks liv i skyggen, underlagt hån er dog alt, hvad drengen har kendt, og han frygter sit nye liv og de mennesker, han møder – selv de andre *freaks* frygter han, for de er så anderledes end almindelige mennesker, som ind til da er alt, han kender. At sætte sig selv i bås med disse misfostre formår han ikke. Men han møder venlighed og forståelse – ikke mindst fra cirkusdirektøren, Giovanni Sfondrini, som ejer cirkuset ”Sfondrini Storslåede Seværdigheder”. Langsomt begynder Jack at få venner og vænne sig til de mange nye mennesker og hans plads i cirkuset. Det bliver en verden for sig selv, mens selve forestillingerne er døren mellem deres verden og verden udenfor, hvor henholdsvis *freaks* og almindelige mennesker titter til hinanden.

Giovanni Sfondrini er en mand med forståelse for penge og en fascination for særheder, men han dømmes ikke de *freaks*, han tager ind – de bliver hans familie, og han er ikke bange for at elske dem eller at indgå i kærlighedsforhold med en. Sfondrini har fra barns ben været præget til at følge i sin faders fodspor som speditør og skibsreder og følte sig ikke normal, da han havde helt andre drømme. Denne realiserer han sammen med vanskabningerne i sit cirkus, hvor han også finder sin plads. Da faderen dør og testamenterer et teater som en slags forsoningsgave fra det hinsides, får Sfondrini på en måde den forståelse og accept fra faderen, som han længtes efter i sin barn- og ungdom, men han er samtidig såret og må kæmpe mod sin stædighed. Mulighederne for hans drøms opfyldelse er blevet ham givet af den mand, der ikke kunne respektere ham, og det er en svær kamp. Men, Sfondrini er først og fremmest pragmatiker.

Violet Wise ligner en helt almindelig pige, som altid har en kappe på – selv når det er varmt. Hun er hadet af sin fader, fordi fødslen af hendes deforme krop ødelagde moderens krop til et punkt, hvor hun ikke kunne bære ham den søn, han så inderligt ønskede sig. Violet har en parasitisk tvilling,

Rose, som allerede i fosterstadiet stoppede sin udvikling og er nu en arm, et ben og lidt hår, som stritter ud af Violets mave. Violet kan begå sig blandt almindelige mennesker, uden at hendes deformitet opdages, og hun drømmer og romantiserer som enhver anden ung kvinde – dog yderst bevidst om sandheden om hendes chancer. Faderen vil have sin nu voksne datter ud af huset. Dette er svært i en tid, hvor kvinden blev gift ud af huset eller kun flyttede for at gøre tjeneste i en anden husholdning. Ingen af delene kan lade sig gøre på grund af hendes deformitet, sidstnævnte er nemlig afprøvet. Da Sfondrinis Storslåede Seværdigheder kommer til byen, sælges også hun af sin fader. Da hun har kunnet begå sig imellem almindelige mennesker, har hun aldrig oplevet ydmygelser udover de, hun har måttet stå til måls for fra sin fader, men hun har en vis mængde af forståelse for de *freaks* hun møder. Dog ikke for sin egen plads mellem dem. Her vokser Jack som menneske, da han nu skal hjælpe den nye Violet og hendes parasittvilling Rose på plads. Selv kærlighed og accept af Rose lader sig gøre i disse omgivelser, men de kræver, at Violet tillader sig selv at være en del af helheden af afarter.

Men uden mørke træder lys jo ikke frem, og i romanen træder to læger særligt i karakter. Den højtagtede og målrettede John Cavendish har sat sig målet i livet at skrive lægebøger om disse misfostre, som han agter at afdække grunden for fødes, som de gør. Med alenlange taler og nøje noteringer i journaler om etik, moral og naturens luner – som videnskabsmand er det selvfølgelig ikke Gud, der leger med folks skæbner – går Cavendish målrettet efter at sikre, at hans navn vil blive prist og ophøjet i fremtidens lægevidenskab. Selv ikke den hippokratiske ed kan stoppe ham i at sikre sit mål, for at finde årsagen og afhjælpe fremtidens *freaks* fra at leve som udsatte, anser han for et gyldigt mål i sig selv. Om de ”patienter” han så undersøger er døde eller levende, tager han ikke så højttideligt. En finger eller et øje til eller fra er en vigtig gave fra *freaks* til lægevidenskaben – om lemmerne så er ”stjålet”.

”Sommetider kunne han næsten blive modløs over langsomheden i studierne. Han var snart en gammel mand. Femoghalvtreds ville han blive næste gang, og hvem sagde, at han ville leve længe nok til at færdiggøre sit værk? Sit unikke opslagsværk om menneskelige deformiteter, som lægestanden over hele den civiliserede verden ville måbe og imponeres over.”^[8]

⁸ Et eksempel fra *Freaks* side 90-91

William Edmonton er lægestuderende og af adelig herkomst. Han er dreven, dygtig og målrettet, præcis som Cavendish. Der går heller ikke længe, før Cavendish får øje på ham, og William tages med bag om Cavendishes lukkede døre. Her stilles William overfor sin nysgerrighed, sin menneskelighed, sin lægefaglighed, den aflagte hippokratiske eds vægt, sin målbevidsthed og angst for den autoritative Cavendishes magt til at ødelægge hele hans fremtid. Alle disse aspekter rykker langsomt William i stykker indefra, efterhånden som Cavendish får sine klør i ham. Dette kulminerer, da William møder krabbedrengen Jack, der skal behandles for en brækket hånd, og Jack bliver et menneske i hans øjne, og ikke noget, man blot betragter fra tilskuerrækkerne. Men angsten for Cavendish og Williams egen nysgerrighed kæmper en kamp. William har dog en ven, Edward McGregor, som nærmest fungerer som englen på Williams ene skulder, mens Cavendish er djæveln på den anden.

”Skrivebordsstolen knirkede, da han lænede sig tilbage og så på hudstykket, der lå sammenfoldet på det grønne filtunderlag. Et stykke hud han i dag havde været med til at skære ud af et levende menneske. Et levende menneske! Uanset hvilket medicinsk vidunder drengen var, så var han jo netop det. En ung knægt! Kvalmen skød op i hans hals, da erkendelsen skyllede in over ham i bølger. Var det dette, han ville være læge for? Hvad var der blevet af alle hans idealistiske tanker om at helbede de syge?” ^[9]

Relevans på tværs af tid

En romans relevans på tværs af tid er altid spændende at dykke ned i, for hvad er det, de kan byde på af indsigt? Dette ses der her nærmere på ved at perspektivere til en anden roman – en roman sat i historiske rammer i Danmark, men med et fantastisk element. Den Fredløse af Carina Evytt^[10]. Denne roman er på grund af dette fantastiske element svær at genresætte, og der fremstilles her en holdning, som andre måske/måske ikke er enige i: Genrekasserne er til for at kunne supplere hinanden, da disse blot er værktøjer, forfatterne benytter til at formidle deres budskab.

⁹ Et eksempel fra Freaks side 272-273

¹⁰ Carina Evytt, 2014, Den Fredløse, Tellerup

Forfatterinden, som har begået nævnte ”fantastiske historiske fiktion” har taget sig denne frihed, og hun balancerer genrene smukt, hvorfor den er brugt som genstand for perspektivering i forhold til en ren historisk fiktiv genre.

Perspektivering til anden roman

Den Fredløse er tre bind i én bog, da samfundsomvæltningerne og karakterernes handlinger i første har mere vidt strækkende konsekvenser, end hovedpersonerne kunne forudse. Da disse konsekvenser tager tid at modne, er der et større spring i tid, som giver en naturlig adskillelse af de tre bind.

I denne roman følger man storbondedatteren Anna og taterdrengen Rahm. Anna har svært ved at affinde sig med samfundets og familiens forventninger, hvilket for en ung pige på daværende tid var, at hun skulle fokusere på at blive gift og få børn. Var man en ung taterdreng, skulle man indordne sig under det hvide samfunds regler og underkaste sig.

Anna og Rahm har til fælles, at de begge længes efter at kunne bryde fri fra de bånd, samtiden og deres respektive familier har bundet dem med. Et enhjørningeføl bringer de to sammen, og venskabet mellem de to mennesker og enhjørningen skaber grobund for et stærkt bånd af venskab mellem Anna og Rahm. Hvilket absolut ikke hørte samtidens regler til, da raceadskillelsen mellem hvide og tater var meget streng!

Enhjørningeføllet navngives Tigan, hvilket betyder noget i retning af ”fri sjæl”. Enhjørningen bliver således et personificeret symbol på de to unge menneskers kamp mod omgivelserne i deres trang til frihed, og resten af romanen er grundlæggende historisk og vækker samme følelser, som beskrevet i indledningen, men denne kan på grund af det fantastiske element omskrives lidt: ”At finde disse egenskaber i en fantasy roman, som er så virkelighedstro og tro mod en bestemt tidsperiode, bringer dog groteskhederne det tættere på, og den rislende fornemmelse af et godt gys bliver ved nærheden og virkelighedens fakta i en historisk roman ledsaget af kvalme, gru og sørgmodigheden over, at sådan var verden virkelig. Man trøster sig med, at det er en fantasy ...”

Og her kommer selve forfatterindens balancering af genrene ind, for Tigan kunne ligeså vel være en vildhest – mere magisk er den nærmest ikke. Problemstillingerne hvad angår karaktererne er præcis

de samme som i Freaks – samtiden, karaktererne, sproget og miljøet står lige stærkt.

Både Jacks modning fra kuet dreng til en mand, som kan elske med en kvinde, til Violets forståelse for begge sider af sig selv, til Sfondrinis accept af sin faders forsoningsgave og til Williams turbulente udvikling er alle aspekter af udvikling, som mennesket gennemgår på et eller andet tidspunkt i deres liv på et eller andet plan.

Selv med det fantastiske element af en hest med et horn i panden, finder man præcis samme stærke karakterer og udviklinger i Den Fredløse, hvor Anna udvikler sig fra barn til voksen kvinde, og Rahm udvikler sig fra en utilpasset og stædig taterknægt til ... nåh ja, en utilpasset og stædig tater, der dog er fri af hjerte.

Begge romaner sættes i en troværdig fortid hvad angår samfundets indretning, menneskenes opførsel og samtidens dogmer. Begge romaner tager faste menneskelige aspekter op og behandler dem ud fra den valgte genre, og begge formår, trods fantastisk element i den ene, at formidle noget menneskeligt velkendt, noget basalt, noget alle kan sætte sig ind i.

Diskussion med forfatterinden

Forfattere beskriver deres samtid og observationer via en valgt genre, som enten giver en nødvendig personlig afstand til problemstillingen, drager den tæt nok på til, at forfatteren kan bearbejde problemstillingen, eller genren vælges ud fra, hvilken der danner de bedste rammer omkring problemstillingen. Men problemstillingen i sig selv er forfatterens fornemste opgave at formidle, så læser kan få et indblik i noget, som de måske ikke selv har bemærket. Man kan dermed sige, at en forfatters opgave består i at belyse sandheden igennem et slør af løgne.

Forfatterinden Anika Eibe (herefter betegnet AE) indvilligede i at indgå i en samtale omkring hendes roman, Freaks. Ud fra denne samtale (Se bilag 1) kan følgende, for problemstillingen, relevante spørgsmål besvares:

Hvad inspirerede Eibes problemstilling i Freaks?

Selv forklarer AE, at hun egentlig ønskede at belyse to problemstillinger.

Problemstilling 1: Den lægelige etiske tilgang; hvor langt kan/må/vil man gå i sin jagt på videnskab og sandhed og fremtidige helbredelsesmuligheder? Bare fordi man *kan*, betyder det da også, at man *bør*?

Dette har hun set på historisk. Her nævner hun blandt andet Dr. Josef Mengeles forsøg under anden verdenskrig, men det var dog en research, som hun var nødt til at stoppe, da umenneskeligheden og den manglende empati for ”patienterne” ramte hende hårdt.

”Mellem 1943-45 udførte Josef Mengele et stort antal menneskeforsøg med arvebiologisk sigte i Auschwitz-Birkenau. Han arbejdede på at levere beviser for de nazistiske forestillinger om arvelighed. Mengeles forskning handlede bl.a. om at finde ud af, hvordan bestemte lidelser, misdannelser og svagheder i immunsystemet, som nazisterne anså for arveligt betingede, rent faktisk blev nedarvet.”¹¹

At videnskaben har arbejdet videre på flere af Nazisternes forsøg siden da, mener AE blot beviser behovet for kritik og fokus på den lægevidenskabelige etik.

Men AE søgte også for romanens vedkommende samtidige informationer omkring den lægevidenskabelige etik, hvor hun henviser til Hare og Burke fra Edinburgh, hvor ligene åbenbart endte med at være ”lige friske nok”, når gravrøverne kæmpede om at skaffe de bedste og friskeste lig til lægevidenskaben, som på daværende tidspunkt stadig sloges mod kirken om dette og derfor betalte ganske rundhåndet for lig, som de studerende kunne øve blandt andet amputationer på. Dette var vigtigt, da anæstesi på daværende tidspunkt ikke var optimal. Hare og Burke begyndte nemlig at myrde folk for at kunne levere friske lig.¹² Kirken var af den overbevisning, at man ikke skulle

¹¹ Folkedrab - ”Racens forbedring” i Auschwitz-Birkenau

¹² Hare og Burke – gravrøvere fra 1800 tallet som myrdede folk og solgte ligene til dissektioner

skære i døde mennesker – det var en skændsel mod gud. Kirkegårdene begyndte blandt andet at begrave kisterne i jernbure, indtil der kom en decideret lov for, at lægerne måtte benytte lig til anatomistudier – ”The Anatomy Act 1832” (se bilag 2). Denne lovgivning kom på baggrund af blandt andet Hare og Burke for at komme disse ”friske lig” og gravrøverier generelt til livs. Indtil da havde de eneste lovlige lig at udføre obduktion på været hængte kriminelle.

Problemstilling 2: Minoritetsgrupperne/de udsatte.

Her ønsker AE at sætte fokus på menneskets evige fascination af at overvære det groteske, det morbide, det dramatiske og det grusomme. Før i tiden havde man forestillinger i Colosseum, hvor folk blev sønderrevet til publikums store fornøjelse. Tortur og henrettelser skete på markedspladser eller i byens centrum, og disse var noget af et tilløbsstykke.

I dag er man måske mere civiliseret, og dog ... stopper vi ikke alle op ved en brand? Folk kører galt for at se nøjere på en bilulykke. Der kommer stadig folk til henrettelserne i USA og Kina. AE går endda så langt i at se den historiske udvikling og sammenhæng i sin problemstilling, at hun stiller spørgsmålet: ”*Hvad er Paradise Hotel? Det er jo netop et ønske om at se folk falde igennem. Det samme med hjemmevideoer.*”

Måske er der noget grundlæggende og livsbekræftende i tanken ”godt det ikke er mig”?

Hvad angår den svage gruppe/de udstødte tillægger AE dette som resultat af en menneskelig hakkeorden, som jo også findes i dyreriget, og vi kan ikke sige os fri fra den – det har de historiske kilder vist: Sigøjnere, negre, jøder, rødhårede, folk med briller, muslimer, den fede eller i skoleklassen; den svageste.

Hvor fik Eibe indsigt i at beskrive disse *freaks* følelser om at være fremmed og alligevel adskilt fra andre *freaks*?

AE mener, at det at stå udenfor er en universel følelse, som alle på et tidspunkt i livet har følt. Selv oplevede AE at være mobbeoffer i folkeskolen, selvom hun ikke var en af dem, som var voldsomt udenfor normen. Når hun beskriver karaktererne i Freaks med følelsen af ikke selv at være ligeså meget en *freak* som nogle af de andre, de møder, men alligevel ender med at holde sammen mod

”de almindelige” tillægger hun dette det menneskelige behov for tryghed og følelsen af at høre til. Hun har i bund og grund genkaldt sig sin ungdoms følelser, og derefter udbygget disse yderligere ved at se på samtidens syn på deformiteter. Evnen til dette indblik og formidlingen af samme er forfatterens empati og fantasi – evne til at sætte sig i andres sted under de ud fra problemstillingen valgte omstændigheder.

Hvad ved den historiske genre tiltrækker Eibe?

I sin barndom hørte AE sin bedstefar fortælle om Tyskland før og under anden verdenskrig. Han voksede op i Berlin. AE selv bor i dag i Danmark, men er blandt andet opvokset i Schweiz. Bedstefaderens fortællinger om, at alle unge mænd var medlem af ”Hitlers drenge” fordi ... det var man bare, har givet hende en del stof til eftertanke, da hun kunne se tilbage på en tid, han i sin samtid ikke havde distance nok til at kunne se objektivt på. Så som, hvorfor fulgte han bare med og ikke satte sig imod? Her begyndte fascinationen for, *hvorfor* folk gør, som de gør. Hvad driver dem? Hvilke faktorer driver/tvinger/skubber dem i den ene eller den anden retning? Hvad ligger til grunde for, at de ikke selv kan se, hvor vejen fører hen? Man træffer beslutninger ud fra de forudsætninger, man har, og det er dybest set dem, man skal have forståelse for – om det er ”skurken” eller ”helten” i historien. Dette kan belyses i historisk fiktion, da man har friheden til at formidle fra flere vinkler og dermed give et mere objektivt billede af alle de faktorer, som har indflydelse på den problemstilling, man ønsker at belyse.

Har Eibe udviklet sig ud fra problemstillingerne berørt i bogen?

AE lægger ud med at citere Ernest Hemingway: ”*Som forfatter skal du ikke dømmes. Du skal forstå.*” De tanker og fascinationer, som AEs bedstefar vakte i hende som barn, har resulteret i, at AE ikke blot udvikler sig ved at behandle problemstillinger ved at formidle dem litterært, hun søger også at forstå de mekanismer, som ligger bag menneskers handlinger ved at formidle dem via valgte problemstillinger og på den måde udvikle sig som menneske.

Hvis Freaks handling foregik i nutiden, hvilke minoritetsgruppe ville så have været forfatterindens fokusområde?

Minoritetsgruppen er inderligt lige gyldig, når problemstillingen er eviggyldig.

Delkonklusion

AEs svar på sidste spørgsmål samt forordene på Carina Evytts roman *Den Fredløse*: ” *Når historien er eviggyldig, bliver sted og tid ligegyldig*” påpeger i særdeleshed, hvorfor genren historisk fiktion er en stærk genre til at formidle emner til fordybelse. Emner, vi kan lære af. Tanken, at man skal kende sin fortid for at forstå sin samtid.

Bøger som *Freaks* og *Den Fredløse* tillader os ved blot et minimum af tankevirksomhed at se kritisk på vores omgivelser. Bogens relevans er altså eviggyldig, men samtidens evner for fordybelse er desværre også relevante.

Konklusion

Devisen at ignorance avler had, som tidligere nævnt, kan her efterprøves, hvis man ser på, hvordan minoritetsgrupperne behandles i dag. Teatret er i dag skiftet ud med en kasse i hver stue: *Paradise Hotel*, *Big Brother*, *X-faktor*, *Robinson ekspeditionen* samt sociologiske dokumentarfilm bringer det groteske, det aparte og det anormale ind i vores stuer ved et tryk på en knap.

Karakteristika for vores hverdag og evner for fordybelse kan måske ses på årets bogforum, hvor *Freaks* var udstillet (se bilag 3). Blandt bøger om øl, burgere, fodbold og strikkede sweatre står en enkelt bog om fordybelse og etik. Blandt genopfindelsen af Roms remedier til at afholde pøblen fra at gøre oprør, står en bog, som, hvis folk fokuserede mindre på eskapismens lette underholdning (fodbold), at dulme sanserne (øl) og de fysiske herligheder og forfængeligheder (Islandske striktrøjer), kunne hjælpe til den nødvendige indsigt til at redde nutidens og fremtidens minoriteter fra omstændighederne af endnu en gentagen cyklus.

Historie har lært os så meget, at historien gentager sig selv.

Litteraturliste

Bøger:

[2] Anika Eibe, 2014, Freaks, Forlaget Turbine, ISBN:978-87-7141-746-3

[4] Carina Evytt, 2014, Den Fredløse, Forlaget Tellerup, ISBN: 978-87-588-1395-0
<http://tellerup.dk/?Bog=1930> hentet 26/11 2014

Artikler og andet fra internettet:

[1] Anmeldelse: <https://helenesvolgart.wordpress.com/freaks-anika-eibe/> hentet 26/11 2014

[3] Definition på genre: <http://da.wikipedia.org/wiki/Faktion> hentet 25/11 2014

[5] Folkedrag og racerenhed i Auschwitz og Birkenau <http://www.folkedrab.dk/sw86548.asp> hentet 26/11 2014

[6] Hare og Burke <http://www.dailymail.co.uk/health/article-2225141/Body-snatching--common-practice-200-years-ago--revolutionised-understanding-anatomy-medicine-say-Cambridge-scientists.html#ixzz3KAX2s3NW> hentet 26/11 2014

Billagsliste

Bilag 1: Oversigtsark over interview med Anika Eibe - interview foregik over privatchat

Bilag 2: Billede <http://www.kingscollections.org/exhibitions/specialcollections/charles-dickens-2/italian-boy/anatomy-act> hentet 26/11 2014

Bilag 3: Billede <http://anikaeibe.blogspot.dk/2014/11/bogforum-2014.html> hentet 26/11 2014

Bilag 1

Følgende transskription er redigeret i det spørgers kommentarer og uddybende spørgsmål er fjernet samt den tekst, der udelukkende ville fyld som resultat af redigeringen.

Hvor fik du indsigten til at beskrive disse freaks følelser om at være fremmed og alligevel adskilt fra andre freaks?

Jeg vil sige at det jo er en universel følelse. Altså at høre til og alligevel være udenfor. Som mobbeoffer i skolen, har jeg i den grad følt at være udenfor, at blive anset som noget lavere rangerende, på trods af at jeg ikke afveg væsentligt fra normen.

Jeg tror egentlig ikke at jeg tænkte så meget over det, men genkaldte mig min egen fornemmelse af at være udenfor, samtidig med at man så kunne lægge adskilligt til. Som fx at være en "synd" i kirkens og den verdslige verdens øjne. Plus det rent faktisk at have en deformitet, der jo retfærdiggjorde den fornemmelse.

Det er jo også derfor at mobbeofre tit finder sammen, selv om de måske ikke har meget tilfælles. Det er jo et værn mod ensomhed og mod presset/mobningen udefra.

Men hvad inspirerede Eibes problemstilling i Freaks?

Faktisk er der flere problemstillinger i denne her, som jeg ønsker at sætte fokus på.

For det første er der etikken i videnskaben. I dag mere end nogensinde diskuterer vi etikken i videnskaben. Fordi det er muligt at fravælge fostre, er det så etisk forsvarligt?

Hvor langt må man overhovedet gå i videnskabens navn?

For man må jo erkende at mange af de opfindelser, som vi nyder godt af i dag (især på det medicinske/kirurgiske område) er jo folk, der er gået imod strømmen, fx har dissekeret lig i videnskabens navn og med kirkens fordømmelse). Hvis de ikke havde gjort det, havde der jo ikke været den viden i dag, som der er.

Så mange uhyrlige handlinger har efterfølgende reddet menneskeliv. Er det etisk forsvarligt?

Selv Dr. Mengele i Auschwitz skabte faktisk nogle resultater, som man har arbejdet videre med, og som bruges i dag. Er det forsvarligt?

Jeg har faktisk ikke studeret hans forsøg, for jeg kan ikke bære det. Har bare læst det et sted.

Og det giver mening. Flere af nazisternes forsøg (mener også at der er noget med søvn-studier), blev der arbejdet videre på.

I det sene 1700-tal og det tidlige 1800-tal var det meget brugt især i England/Skotland at stjæle lig fra kirkegårde og sælge dem lægeskolerne. Det greb så om sig, så efterhånden var ligene lige "friske" nok. (Læs fx om Hare&Burke fra Edinburgh)

Og flere kirkegårde begyndte at bruge jernbure at begrave kisterne i. Indtil at der kom en decideret law (The Anatomy Act i 1832)

Men videnskaben lærte enormt meget i den periode.

Så det er det ene ben. Den lægelige etiske tilgang; hvor langt kan/må/vil man gå i sin jagt på videnskab og sandhed og fremtidige helbredelsesmuligheder.

Det er jo også interessant. Både dengang og nu. Der er mange videnskabsfolk der er blevet brændt som kættere på bålet, selv om de egentlig bare ville fremme sundheden. Andre var nok bare nogle ... banditter.

Det andet ben er ... minoritetsgruppen.

Og den er faktisk også tvedelt. For det første er der menneskets evige fascination af at overvære det groteske, det morbide, det dramatiske og det grusomme.

Før i tiden havde man forestillinger i Colosseum, hvor folk blev sønderrevet foran øjnene på folk, og det vakte stor jubel.

I dag er man måske mere civiliseret, og dog ... stopper vi ikke alle op ved en brand? Folk kører galt for at se nøjere på en bilulykke. Der kommer stadig folk til henrettelserne i USA og Kina. Og helt ærligt ... hvad er Paradise Hotel og den slags? Det er jo netop et ønske om at se folk falde igennem. Det samme med hjemmevideoer mm.

Folket vil underholdes. De romerske herskere (det gælder både konsulerne og kejserne efterfølgende) sørgede for at holde folk beskæftigede med underholdning af den slags, for så havde de ikke tid/overskud/lyst til at gøre oprør.

Måske er det en eller anden grundlæggende og livsbekræftende fornemmelse af at vide; hold kæft, godt det ikke er mig. Eller: nogen har det værre end mig.

Og den tredje del er som sagt de udstødte. Mennesket har til alle tider haft et behov for at have nogen at se ned på. Om det historisk set har været sigøjnere, negre, jøder, rødhårede, folk med briller, muslimer eller i skoleklassen; den svageste.

Der findes en hakkeorden i menneskeheden, som det jo også gør det i dyreriget, og den kan vi nok ikke løbe fra.

Jeg tror mennesket (både individet og gruppen) har behov for et "offer" for at føle et sammenhold. Sørgeligt men sandt.

Så man kan vel sige at jeg bare var skide heldig at der røg en idé ned i skødet på mig, hvor jeg kunne kombinere 3 problemstillinger, der var aktuelle dengang, som de er i dag.

Og derfor er jeg også skuffet over at den slet ikke har fået den opmærksomhed den fortjener. Jeg synes det er noget af det bedste (og vel dybeste) jeg har lavet, og alligevel blev den på messen displayet sammen med bøger om ølbrygning, strikning af islandske sweatere og Richard Møller

Nielsen.

Dydybt suk.

BILLEDE Men jo, det er vel meget symptomatisk. At hverdagen i dag mere er til øl, bold og striksweatre end til fordybelse og etik.

Hvis Freaks handling foregik i nutiden, hvilke minoritetsgruppe ville så være dit fokusområde?

Hmmm ... jeg VED hvad det skulle være, hvis det var en sci-fi. Så ville jeg ENTEN tage en fx mongol, der var gledet igennem nåleøjet, eller måske en dystopisk verden, hvor muslimerne havde overtaget verdensherredømmet, og så det var de "kristne" der var tilbage.

Kunne faktisk også være en god historie. White supremacy on the heels. Eller hvad man siger. I nutiden

Homoseksuelle vil det jo ikke være, selv om der stadig findes eksempler på det.

Uh, det ved jeg ikke.

Måske vil mit svar være at minoritetsgruppen er inderligt ligegyldigt, for problemstillingen er eviggyldig. Der vil ALTID være en minoritetsgruppe, som majoriteten ser ned på.

Føler du, at researcharbejdet om disse menneskers liv og problemer har skærpet din indsigtsevne for at perspektivere til nutidens udsatte gruppers problemer?

Ehm Nej, det har ikke givet mig større evner for at perspektivere. Det er noget jeg altid har været bevidst om, og som altid har fascineret (og frastødt) mig.

Nej, det har det altså ikke. Man har altid været klar over det, og historien viser jo gentagelse på gentagelse. Det handler for mig mere om empati. End evner til at se dem.

Ja, og derfor er jeg måske også totalt overfølsom for den slags. Se nu bare stigmatiseringen af rygere, eller de fede, eller de veltrænede, eller ... whatever. Jeg er nok fascineret af HVORFOR er det lige at mennesket altid vil og altid har fundet en minoritetsgruppe.

Jeg tror bare at enten HAR man evnen til at være indsigtsfuld eller også har man ikke. Især hvis man altid tilhører majoriteten.

Føler du, at du har udviklet dig ud fra problemstillingerne berørt i bogen

Ernest Hemingway sagde engang: "Som forfatter skal du ikke dømmes. Du skal forstå."

Enhver bog jeg skriver giver mig indsigt og forståelse for hvorfor mennesker handler som de gør. Der findes så meget menneskelig ondskab og intolerance, og dybest set forsøger jeg at forstå og videreformidle de mekanikker, der ligger til grund for deres handlinger.

I "Freaks" specifikt fik jeg indsigten i hvor langt man vil gå i videnskabens navn, og hvordan man som den omtalte læge holder op med at se på mennesket som et levende væsen og i stedet som objekt, for at opnå et højere mål.

Hehe ... Jeg tror ærligt talt at det er det. Jeg er fascineret efter at forstå HVORFOR folk gør som de gør. Min bedstefar boede i Berlin under krigen, han var med i Hitlerjugend, fordi ... det skulle man. Man havde ikke noget valg. Han har hele sit liv martret sig selv med at være en del af Hitlers drenge, men hans forudsætninger var nogle andre, end dem eftertiden ser.

Som menneske træffer man jo nogle beslutninger ud fra de forudsætninger man har, og de vilkår man lever under. Og det er vel dem, man dybest set skal have forståelse for.

Jeg tror i øvrigt at hele min historiske fascination stammer fra det. Altså min bedstefar.

Hvad gav dig ideen til Freaks og især karaktererne?

Ideen til Freaks blev som det for det meste gør, antændt af to forskellige gnister af viden, der kolliderer i min hjerne.

Den ene var en artikel i Illustreret Videnskab om "Dødens Teater", hvor man i 1800 tallet lod betalende gæster overvære en dissektion. En artikel, som jeg i øvrigt fandt i et blad i lægens venteværelse, ikke kunne genfinde hverken hos forlaget eller på biblioteket, og blev nødt til at gå til min læge igen for at spørge om jeg måtte låne bladet. c,")

Den anden var en artikel i "Historie", der handlede om gravrøvere, Hare&Burke og The Anatomy Act loven fra 1832.

Da de to gnister kolliderede skabtes en idé omkring lægevidenskaben kontra de medicinske forskningsobjekter.

Selve mine vanskabninger kom egentlig tilfældigt. Det eneste jeg var bevidst om, var at jeg ikke ville have en person med elefantitis (har kun én med som død biperson), da alle jo kender Elefantmanden og jeg ikke ville kopiere.

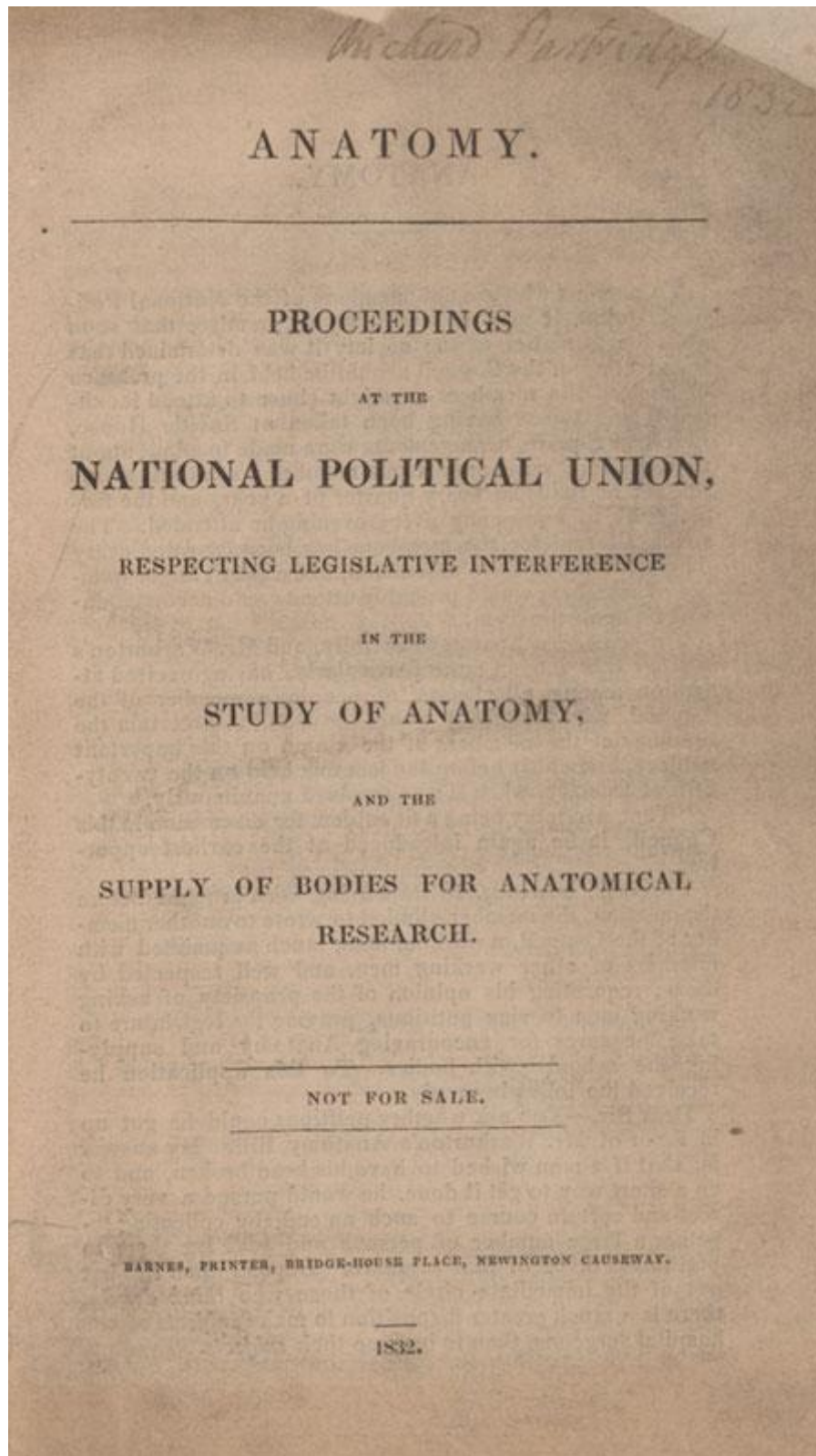
Og hvis man googler Human Freaks, så kommer der uhyggeligt mange stakkels mennesker frem.

Det skal man lade være med. Har du googlet fiskehud? Åh de stakkels, stakkels børn ...

Eller itchy... hvad det nu hed. Jeg kan bare næsten ikke bære det.

Det er jo det man gør. Derfor elsker jeg også "Historie"-bladet. Der ligger en roman og flyder i hvert et blad.

Bilag 2

Bilag 3

